

Dit verslag is een persoonlijke evaluatie van een studiereis naar Burundi en bezoek aan de mutualiteitswerking Munasa. De reis kadert in een voorbereidingstraject naar de lentecampagnes 2015 en 2016 in samenwerking met onze partnerorganisaties CM, ACV en OKRA. Verantwoordelijken uit de verschillende organisaties namen deel aan de reis die bestond uit een aantal projectbezoeken en een seminarie met de aanwezig Noord-partners en mutualiteiten, vakbonden en ouderenorganisaties uit Burundi, Rwanda en Kivu/Congo.

Naast de verantwoordelijken uit CM, ACV en OKRA namen ook drie stafmedewerkers van Wereldsolidariteit deel, waaronder ikzelf, Bart Holvoet, stafmedewerker voor de provincie Oost-Vlaanderen.

Uitbouw op maat van mensen

Iets wat direct opvalt bij het bezoek aan de mutualiteit is de methode die gehanteerd wordt om ze op te richten. Deze is erop gericht de mutualiteit zo dicht mogelijk bij de noden en dus het dagelijks leven van de mensen te brengen. De mutualiteiten worden opgericht op een 'heuvel', in Burundi is dit synoniem voor 'gemeenschap'. Er wordt gestart met een onderzoek naar de specifieke noden en ziektebeelden op die heuvel. Daaruit wordt een concept van mutualiteitswerking uitgewerkt en wordt er een haalbaarheidsstudie gemaakt.

Bij een volgende stap worden eerst de bestaande structuren zoals overheid, kerk, ouderen aangesproken en overtuigd van de zin van een mutualiteit. Daarna worden mensen aangesproken en geïnformeerd en wordt de mutualistische beweging opgestart.

Verandering van de mens

De extreme armoede in Burundi grijpt je onmiddellijk naar de keel. Er is weinig kleur en muziek en het is er zoeken naar het beeld van de trotse statige Afrikaanse vrouw en man. Hoe ontwikkel je solidariteit midden in een overlevingsstrategie?

We kunnen alleen maar vaststellen dat Munasa hierin slaagt. De leden kunnen zeer duidelijk benoemen wat het belang van een mutualiteit is en wat die voor hen betekent

Maar er is meer: de leden dragen de verantwoordelijkheid voor die mutualiteit en organiseren de solidariteit. Ze gaan op pad, werven nieuwe leden en zetten sensibilisering op.

Indien nodig zoeken zij oplossingen bij financiële problemen. Het feit dat geen enkele mutualiteit, sinds de start 15 jaar terug zijn reserves aansprak bij tegenslag, maar zocht naar een andere oplossing, zegt voldoende over dit verantwoordelijkheidsgevoel.

Bovendien ontwikkelen deze mutualisten een visie op gezondheidszorg en kunnen ze duidelijk de noden en oplossingen benoemen. Het is voor hen duidelijk welke rol de mutualiteit in de samenleving speelt, en wat de rol is die de overheid op zich zou moeten nemen.

Dit lijkt op het eerste zicht een evidentie maar dit is het resultaat van een langdurig en consequent vormingsproces. Mensen aanspreken en sensibiliseren, mutualisten samenbrengen en de uitdagingen samen benoemen, discussiëren over de rol van overheid en mutualiteiten... Het veranderen van een samenleving begint bij het veranderen van de mensen in die samenleving.

Verandering van de samenleving

Wat nog het meest opvalt is het feit dat de mutualiteit veel meer is dan een dienstverlener: het is een sociale beweging, een politieke actor.

Door zijn mutualiteitswerking en ondersteuning van gezondheidscentra stelt de mutualiteit een standaard voor de kwaliteit van sociale bescherming in de samenleving.

Politiek verantwoordelijken die zich afvragen hoe solidariteit georganiseerd kan worden, hoe mensen warm gemaakt kunnen worden om bij te dragen kunnen alleen maar vast stellen dat dit in praktijk gebracht wordt binnen de mutualiteitswerking. Tijdens ons bezoek zagen we duidelijk erkenning voor deze expertise.

Bovendien valt op dat een overheid die zoekende is naar een universeel systeem van sociale bescherming in Burundi niet langer rond mutualiteiten heen kan. Door het feit dat de mutualiteit een alternatief gecreëerd heeft voor een nood in de samenleving toont ze aan dat toegankelijke en kwaliteitsvolle gezondheidszorg haalbaar is.

Dat de mutualiteiten vandaag deel uitmaken van een nationale technische commissie die universele sociale bescherming moet organiseren is hier het bewijs van.

De mutualiteiten in Burundi bereiken vandaag een kleine 180.000 begunstigden, Munasa is een van de grotere met 39 secties en 30.625 begunstigen. Op een bevolking van tien miljoen inwoners lijkt dit beperkt. Maar het zijn deze mutualiteiten die vandaag de vraag naar een universeel systeem van sociale bescherming in Burundi in een stroomversnelling hebben gebracht. Een investering in deze mutualiteiten heeft een veel grotere impact dan enkel de directe mutualiteitswerking.

Uitdagingen

Maar de uitdagingen zijn natuurlijk nog groot.

De solidariteit binnen de mutualiteitswerking wordt nu georganiseerd voor een bepaalde groep uit de samenleving. Onvermogene en meer begoede groepen in de samenleving participeren nu amper. Een universele sociale bescherming betreft ook die groepen.

Een politieke actor zijn in een minder stabiel land als Burundi is een noodzakelijke maar risicovolle stap. Het zal een uitdaging zijn voor de mutualiteit om zichzelf een duidelijke rol te geven in die sociale bescherming en dit concreet te maken in een voor hen haalbaar proces naar het betrekken van de volledige bevolking.